

JEVREJSKI UMJETNICI IZ BOSNE I HERCEGOVINE

JEWISH ARTISTS FROM BOSNIA AND HERZEGOVINA

Sarajevo, October 28th 1997.

JEVREJSKI UMJETNICI IZ BOSNE I HERCEGOVINE

Sarajevo, 28.10.1997.

35

JAKOV JAŠA BARARON

BERTA BARUH KAMHI

MARINA FINCI

ZOJA J. FINCI

DANIEL KABILJO-DANILUS

JOSIP LEVI-MONSINO

RIKICA OVADIJA

DANIEL OZMO

JAMES HAJM PINTO

MARINA TOŠIĆ

JEWISH ARTISTS FROM BOSNIA AND HERZEGOVINA

---

*Profesoru i akademiku Jahielu Finciju
Profesoru dr Isaku Papi s ljubavlju i poštovanjem*

U toku SVOG polustoljetnog istraživačkog rada na području moderne i savremene bosanskohercegovačke umjetnosti Umjetnička galerija Bosne i Hercegovine nužno se bavila i stvaralaštvom jevrejskih umjetnika, ne izdvajajući ih (kao, uostalom, ni pripadnike drugih naših naroda) po nacionalnom ključu. Bosanskohercegovački su umjetnici, naime, tijekom XX stoljeća redovno nastupali zajednički, a povezivali su se i udruživali u umjetničke grupacije po liniji poetičkih i kolegijalnih afiniteta (grupe Četvorica i Krug u periodu između dva svjetska rata), ili pak istovjetnih umjetničko-ideoloških opredjeljenja (socijalna umjetnost IV decenije - Collegium Artisticum), pa stoga svako razdvajanje po nacionalno-vjerskim kriterijima dolazi *post festum*.

Od ove dobro utemeljene prakse odstupili smo u tri navrata: povodom proslave 400-godišnjice od dolaska Jevreja u naše krajeve 1966. godine (izložba na RU "Đuro Đaković" autor dr Smilja Šinik); u okviru manifestacije SEFARAD '92 (izložba u Umjetničkoj galeriji BiH pisca ovih redova) i danas kada ovim skromnim presjekom likovnog stvaralaštva Jevreja u XX stoljeću kroz radove desetorice autora, zajedno sa La Benevolencijom obilježavamo drugi početak rada Galerije Novi Hram, čije vodstvo, nakon njenog višegodišnjeg djelovanja u okrilju ULUBiH-a, preuzima ovo Jevrejsko prosvjetno-kulturno i humanitarno društvo.

Imali smo priliku da na istom ovom mjestu vidimo mnoge vrijedne izložbe, a neposredno pred rat i samostalne izložbe troje jevrejskih slikara različitih generacija: Rikice Ovadije, Marine Tošić i Jakova Bararona. Posljednja je zatvorena 20. III 1992, u vrijeme prvih agresorskih barikada u Sarajevu. Tada izlagane radove ovih izlagača uvrstili smo i u ovaj pregled, sa željom da posluže kao vezivno tkivo koje će spojiti ratom prekinutu nit uspješne izlagačke aktivnosti Galerije Novi Hram.

* * *

Već smo utvrdili da su se Jevreji, poput znatno brojnijih Bošnjaka, tek između dva svjetska rata uključili u tokove moderne umjetnosti. Razlozi ovom zakašnjenju u odnosu na Srbe i Hrvate, pored biblijske zabrane ("Ne gradi sebi lika!"), uglavnom su sociološkog karaktera i leže prije svega u otporu tradicionalne jevrejske porodice nesigurnoj profesiji umjetnika "boema". Da je tome tako, potvrđuje i primjer DANIELA KABILJA - DANILUSA koji je poslije mnogo obiteljskih lomova, tek po završetku prvog svjetskog rata, uspio otići na slikarske studije u inozemstvo. Ovaj zagovornik stvaranja "židovskog stila" koji bi trebalo utemeljiti na "židovskoj kolektivnoj psihičkoj osebnosti",

TE "INTENZIVNOJ DUŠEVNOSTI" I TEMAMA "IZ SVIJETA NUTARNJOSTI" VRATIO SE U SARAJEVO SREDINOM TREĆE DEцениJE PRIREDIVŠI UBRZO SVOJU PRVU I JEDINU SAMOSTALNU IZLOŽBU, A POČETKOM ČETVIRTE DEцениJE UKLJUČIO SE U KOLEKTIVNE IZLOŽBE SARAJEVSKIH UMJETNIKA. NJEGOVE DOKUMENTARNE, ČOTOVO PROGRAMSKE STUDIJE IZ JEVREJSKOQ URBANOQ ŽIVOTA (OD KOJILH OVDJE IZLAŽEMO DVIJE) NEGATIVNO JE OCIJENILA ZAHTEJVNA SARAJEVSKA KRITIKA (KRŠIĆ), PA SE ON UBRZO POVUKAO I ODUSTAO OD IZLAQAČKE AKTIVNOSTI. NISU MU SE POSREĆILI NI PEJZAŽI U DUHU PREVAZIĐENE POETIKE "BEČKE ŠKOLE", ALI SU ZATO NJEGOVI NEPRETENCIOZNI PASTELI I AKVARELI DJELA ZNATNE PROFINJENOSTI I KOLORISTIČKE SVJEŽINE ("PLAST", "SA JEZERA", "ULICA" I DR).

OD ČETVERO UMJETNIKA ROĐENILH U PRVOJ POLOVINI DRUGE DEцениJE NAŠEQ STOLJEĆA DVOJICA ĆE SE U ČETVIRTOJ DEцениJI PROBITI U SAME VRHOVE SARAJEVSKE UMJETNIČKE SCENE, ALI I NAĆI NA POSVE SUPROTNIM UMJETNIČKIM I IDEOLOŠKIM POZICIJAMA. OBOJICA SU UŠLI U LIKOVNI ŽIVOT U DVADESETOJ GODINI ŽIVOTA: DANIEL OZMO - 1932, A JOSIP LEVI - MONSINO 1935.

OZMO SE FORMIRAO U UMJETNIČKOJ ŠKOLI U BEOGRADU PRVOBITNO KAO KIPAR, PA JE NJEGOVA SKULPTURA "MATI", SVOJOM SOCIJALNOM ANGAŽIRANOŠĆU, ODMAH PRIVUKLA PAŽNJU KRITIKE (MAZALIĆ). NO OZMO ĆE UBRZO POSVE NAPUSTITI OVU SKUPU UMJETNIČKU DISCIPLINU I POSVETITI SE GRAFICI (UZ SPORADIČNE IZLETE U SLIKARSTVO), UDOVOLJAVAJUĆI TAKO URĀENTNIM

zahtjevima tada aktuelne socijalne umjetnosti. Naime, umnožljiva grafika lakše je prodirala u masu, ukazujući na socijalne nepravde i pozivajući na bunt i otpor u teško doba fašizma u usponu, koji će ubrzo izazvati svjetsku kataklizmu i holokaust. Ozmo će se u Sarajevu naći okružen istomišljenicima Ismetom Mujezinovićem i Vojom Dimitrijevićem, koji će voditi brigu da njegovo djelo, ni nakon njegove tragične smrti u Jasenovcu, ne padne u zaborav. Dobroj recepciji Ozminog opusa pogodovat će i društveno-političke prilike (pobjeda socijalizma), što, naravno, ne dovodi u pitanje visok kvalitet njegovih djela, posebno grafika, čiji je dobar dio objedinio u mapu "Iz bosanskih šuma", 1939. Ovi linorezi realizirani su sintetično, u traqu borbenog njemačkog ekspresionizma, u snažnim kontrastima crno-bijelih ploha. Takav je i nešto raniji Ozmin "Autoportret, možda najbolje grafičko ostvarenje ovog perioda u Bosni i Hercegovini" (Krzović).

Za razliku od Ozme, JOSIP LEVI - MONSINO, multimedijalna ličnost par excellence, bio je rasani slikar i boem, dalek svakoj ideologizaciji umjetnosti i života. U samo pet godina - do odlaska u Pariz 1940 - stvorio je bogat opus, čije se visoke kvalitete daju naslutiti iz malog broja sačuvanih djela (njegov prekrasni "Ljubičasti šešir" nestao je iz UGBiH u ovom ratu), a raznovrsnost, "egzotičnost" i "bizarnost" iz onovremenih kritika i kataloga. Ovaj slikar ljudske figure i zahuktale urbane tematike

(RANA "MRTVA PRIRODA" koju ovdje izlažemo, rijetka je u njegovom opusu) i smjelih kolorističkih sazvučja (ali i tananih akvarela), bio je tipičan predstavnik *Ecole de Paris* (koju su, uzgred budi rečeno, formirali Jevreji: Chagall, Modigliani, Soutine i drugi), što će znatno kasnije s ponosom isticati. Ovaj neumorni "potukač na zemlji" i tragalac za istinom, za višim smislom ljudske egzistencije, prihvatio je pedesetih godina u Parizu tada aktuelni trend lirske apstrakcije, koji nalazimo i u bogatom i raznovrsnom američko-meksičkom opusu Jamesa Haima Pinte, uz neorealizam čuvenih meksičkih muralista (saradnja sa D.A. Siqueirosom) i asocijativni pejzažizam. Prilike nam nisu dopustile da ga ovdje bolje predstavimo, iako se njegov bogat legat čuva u Međunarodnoj galeriji portreta u Tuzli, čime je - kao renomiran umjetnik - posthumno vratio dug gradu u kome je proveo mladost i zemlji Bosni, iz koje je potekao i kojoj je ostao vjeran do kraja. - U prilog mojoj tezi navedimo uzgred i to da se Pinto, mada porijeklom iz rijetko kulturne porodice (u kojoj su njegovane umjetnost i književnost i koja je pružila značajnu podršku njegovom vršnjaku Ismetu Mujezinoviću), mogao uputiti na studije tek nakon prelaska u Ameriku 1939. Stekao je diplomu u četrdesetprvoj godini života, ali je ovo "zaostajanje", vidjeli smo, veoma brzo nadoknadio pa je već 1951. bio uključen u izložbu savremenog američkog slikarstva (*American Painting Today*) u Metropolitan muzeju u New Yorku!

Ni BERTA BARUH-KAMHI nije bila bolje sreće: u Školi za likovnu umjetnost u Sarajevu diplomirala je na kiparstvu u tridesetdevetoj godini života. Kraće učenje kod Marina Studina u četvrtoj deceniji kao da nije ostavilo traga u njenom opusu, koji je izrazito lirski, sa profinjenim ženskim i dječjim bistama, figurinama i reljefima u glini i terakoti, rjeđe na biblijske teme ("Pjesma nad pjesmama", reljef stradao u Jevrejskoj opštini u toku rata). Bolji poznavalac njenog opusa (koliko nam je poznato, nikada nije samostalno izlagala) Miloš Radić zapisao je 1976. slijedeće: "Ona je vrlo rano ispoljila sklonost ka poetičnom stilizovanju oblika - naročito u svojim gracioznim terakotama. Uvijek radoznala duha i živo zainteresovana za sve oblike koji podstiču maštu, približila se fantastici i nekim nadrealističkim rješenjima". Nažalost, usljed otežanog pristupa njenom opusu, nismo za ovu izložbu mogli sačiniti još bolji izbor.

"Intenzivnom duševnošću" i sjećanjem na holokaust prožeto je samoniklo i osebjno slikarstvo nedavno preminule RIKICE OVADIJE, koja je proslikala u pedesetčetvrtoj godini. Ono se snagom izraza, kojom nadoknađuje odsustvo regularnog školovanja, približava sjevernjačkim ekspresionistima (Nolde), a transavangarda osamdesetih godina senzibilizirala nas je još više za ovaj tip slikarstva: razbarušen i nedotjeran, koji ponekad svjesno prelazi u "bad painting".

JAKOV BARARON - JAŠA predstavio NAM SE NA posljednjoj izložbi u Galeriji Novi Hram kao umjetnik čija su djela najbliža Kabiljovim postulatima "židovskog stila", ali nisu daleko ni od Mice Todorović, koja mu je bila prvi učitelj i najdraži uzor. Srodna su joj po intenzivnim bjelinama i lirskim kolorističkim sazvučjima (plavo-bijelo-zlačanožuto), a kadikad zalaze u područje asocijativne apstrakcije. No dok je Mica hedonističan slikar snažne čulnosti, Bararon je vezan uz sakralnu tematiku, pa svoju inspiraciju nalazi u Bibliji (posebno u Sarajevskoj Hagadi) i u sjećanju na Izrael, zemlju obećanu i nađenu, u kojoj je proveo djetinjstvo.

Poštovali smo zahtjev ZOJE FINCI da je ovdje predstavimo samo jednim djelom. Dekorativno stiliziran reljef u keramici - sakralne tematike, koja je ovoj umjetnici, uz bogat vokabular simbola, prirodno bliska, pripada nevelikom ciklusu ovakvih njenih radova, rasutih od Sarajeva i Beograda do Brazila i Izraela. Prvobitno školovana za grafičara, bavila se uspješno eksperimentalnom grafikom (npr. uvođenjem stare klasične fotografije u litografiju, tehnikom pretiska), rađeci citate iz opusa renesansnih i baroknih majstora (Dürer, Reni i drugi) prije postmoderne. Na žalost, ili srećom (kako se uzme) ova je umjetnica žrtvovala svoj talenat konzervaciji i restauraciji naše spomeničke baštine, kojoj se potpuno posvetila (vidjeti njenu biografiju).

Može se bez pretjerivanja reći da MARINA FINCI spada u red najboljih bosanskohercegovačkih grafičara. Izvrsna u grafičkim tehnikama od mezzotinte do drvoreza, superiorna u izrazu čega god se dohvati, ova umjetnica velike duhovne radoznalost (poput Monsina okrenuta drevnim istočnjačkim kulturama) otvara nova duhovna područja našoj mladoj umjetnosti. Vrijeme opsade angažovano je provela u Sarajevu, dijeleći sudbinu svog grada i učestvujući u već poslovičnom otporu kulturom protiv barbarstva, a danas je sve prisutnija na sarajevskoj umjetničkoj sceni.

Najmlađa, MARINA TOŠIĆ, slikar znatnog potencijala, velike energije, izvrsnih realizacija i zavidne plodnosti, slijedi neoekspresionističke trendove u platnima velikog formata i modernog zvuka. Ne znamo kako teče njen razvoj u posljednjih nekoliko godina, ali do nas upravo stižu vijesti o brojnim uspješnim nastupima u Švicarskoj i Izraelu, te izuzetnim pohvalama stručne kritike, što je maestralno najavila već njena sarajevska izložba održana u oktobru 1991. Nažalost, njeni rani radovi nestali su u toku ovog rata u Sarajevu: stotinjak slika i oko 2.000 crteža (praktično čitav jedan opus), što predstavlja velik gubitak za bosanskohercegovačko savremeno slikarstvo.

JEVREJSKI UMJETNICI IZ BOSNE I HERCEGOVINE

GALERIJA
NOVI HRAM

11

Sa dvije MARINE, dvije sjajne UMJETNICE, NADAJUĆI SE DOBRU I VJERUJUĆI U DOBRO, ZAVRŠAVAMO OVAJ SAŽET PRIKAZ UMJETNOSTI JEVREJA IZ BOSNE I HERCEGOVINE, KOJI SU, USPRKOS SVAKOJAKIM NEDAĆAMA I HOLOKAUSTU, DALI I DAJU DRAGOCJEN DOPRINOS MULTIDIMENZIONALNOM IDENTITETU BOSANSKOHERCEGOVAČKE UMJETNOSTI.

SARAJEVO, 23. X 1997.

Azra Bečić

JEWISH ARTISTS FROM BOSNIA AND HERZEGOVINA

THE CONTRIBUTION OF ARTISTS - JEWS TO THE MULTIDIMENSIONAL IDENTITY OF THE BOSNIAN - HERZEGOVINIAN ART IS PRECIOUS, AND THEIR RELATIVELY LATE JOINING ITS COURSE, AFTER THE WORLD WAR I, CAN BE EXPLAINED BOTH BY SOCIOLOGICAL AND RELIGIOUS REASONS.

NOT RENOUNCING THE JEWISH TOPICS AND SYMBOLICS, THE JEWISH PAINTERS, SCULPTORS AND GRAPHICS ARTISTS ACCEPTED A LOT OF MODERN ART TRENDS - FROM POETICAL REALISM AND COLORISM OF THE "Ecole de Paris" TO SOCIAL ART OF THE THIRTIES, WHILE AFTER 1945 THEY ACCEPTED LYRIC ABSTRACTION, NEOREALISM OF MEXICAN MURALISTS, INTIMISM, NEOEXPRESSIONISM OF THE EIGHTIES, ETC. THIS EXHIBITION, PREPARED ON THE OCCASION OF THE REOPENING OF THE JEWISH GALLERY NOVI HRAM (NEW TEMPLE) PRESENTS 28 WORKS (OILS, PASTELS, WATERCOLORS, LINO - AND WOODCUTS SCULPTURES) OF DANIEL KABILJO - DANILIUS (1894 - 1944), DANIEL OZMO (1912 - 1942), JOSIP LEVI - MONSINO (1915), JAMES HAIM PINTO (1907 - 1987), RIKICA OVADIJA (1913 - 1997), BERTA BARUH (1911), JAKOV BARARON - JAŠA (1939), ZOJA FINCI (1946), MARINA FINCI (1960) AND MARINA TOŠIĆ (1968).

JEVREJSKI UMJETNICI IZ BOSNE I HERCEGOVINE

ROĐEN U BEOGRADU 1939. SREDNJU ŠKOLU ZA PRIMIJENJENE UMJETNOSTI POHAĐAO U SARAJEVU, A AKADEMIJU PRIMIJENJENIH UMJETNOSTI (ODSJEK GRAFIKA) U BEOGRADU I PARIZU. SAMOSTALNO JE DVA PUTA IZLAĞAO U SARAJEVU, A JEDNOM U DUBROVNIKU. UČESTVOVAO NA BROJNIM GRUPNIM IZLOŽBAMA. BIO ČLAN ULUPUBIH-A. PORED SLIKARSTVA BAVI SE GRAFIČKIM DIZAJNOM. OD 1992. GODINE ŽIVI I RADI U BEČU.

1. JAFO

ULJE NA PLATNU, 38,5 x 55,5 CM
BEZ SIGNATURE
VL. BRANKA I PETAR METIKOŠ

2. SJEĆANJE

ULJE NA PLATNU, 45 x 45 CM
BEZ SIGNATURE
VL. BRANKA I PETAR METIKOŠ

3. ARON KODEŠ

ULJE NA PLATNU, 40 x 35,5 CM
BEZ SIGNATURE
VL. BRANKA I PETAR METIKOŠ

3. ARON KODEŠ

ROĐENA U Doboju 1911. U ČETVRTOJ deceniji našeg stoljeća učila kod kipara Marina Studina u Sarajevu. Drugi svjetski rat provela u ilegali u BEOGRADU, A POTOM U LOGORU NA BANJICI. Diplomirala na školi za likovnu umjetnost u SARAJEVU 1950. godine. Neko vrijeme radila kao maketar Narodnog pozorišta. Izlažala sa ULUBIH-OM U ZEMLJI I INOSTRANSTVU. VEĆ NEKOLIKO godina živi u DOMU "LAVOSLAV ŠVARC" U ZAGREBU.

4. MAJKA I DIJETE

PATINIRANI gips, 36 x 19 x 27 cm

sign. dl: BB

vl. Jevrejska opština - SARAJEVO

5. FIGURA

BRONZA, 48 x 28 x 20 cm

BEZ SIGNATURE

vl. Umjetnička galerija BiH

6. GLAVA DJEVOJČICE

gips, 37 x 20 x 16 cm

BEZ SIGNATURE

vl. Umjetnička galerija BiH

7. AKT

TERAKOTA, 37 x 20 x 16 cm

BEZ SIGNATURE

vl. Umjetnička galerija BiH

4. MAJKA I DIJETE

ROĐENA 1960. GODINE U SARAJEVU. DIPLOMIRALA 1984. GODINE NA ODSJEU ZA GRAFIKU AKADEMIJE LIKOVNIH UMJETNOSTI U SARAJEVU U KLASI PROF. DŽEVADA HOZE, A POSTDIPLOMSKE STUDIJE ZAVRŠILA U BEOGRADU U KLASI PROF. BOŠKA KARANOVIĆA. SAMOSTALNO IZLAĞALA U BEOGRADU 1988. GODINE (DVA PUTA), U BEČU 1996. GODINE, A U ZAGREBU I SARAJEVU 1997. GODINE. UČESTVOVALA NA 56 DOMAĆIH I MEĐUNARODNIH IZLOĐABA, TE NA AUTORSKOJ IZLOĐBI MLADA GRAFIKA U BIH 1991. GODINE (UMJETNIČKA GALERIJA BIH). DOBITNIK JE PET NAGRADA ZA GRAFIKU. ZAPOSLENA KAO ASISTENT NA GRAFICI AKADEMIJE LIKOVNIH UMJETNOSTI U SARAJEVU.

8. BEZ RIJEČI I, 1993.

DRVOREZ 605 x 455 / 760 x 560 MM
 SIGN. DD ISP. O: M. Finci 93
 DL: EA III/V DRVOREZ, S: BEZ RIJEČI I
 VL. AUTOR

9. BEZ RIJEČI II, 1994.

DRVOREZ 605 x 455 / 760 x 560 MM
 SIGN. DD ISP. O: M. Finci 94
 DL: EA I I/35 DRVOREZ, S: BEZ RIJEČI II
 VL. AUTOR

8. BEZ RIJEČI I, 1993.

ROĐENA U SARAJEVU 1946. ZAVRŠILA ALU U SARAJEVU U KLASI PROF. DŽEVADA HOZE. MAGISTRIRALA STUDIJ KONZERVACIJE I RESTAURACIJE NA INSTITUTO CENTRALE DEL RESTAURO (FARNESINA) U RIMU. UČESTVOVALA NA VIŠE IZLOŽABA U ZEMLJI I INOSTRANSTVU (1970 - 1990). EKIPNO I SAMOSTALNO IZVODILA (I RUKOVODILA) RESTAURATORSKE RADOVE NA DJELIMA LIKOVNIH UMJETNOSTI POKRETNOG I NEPOKRETNOG SPOMENIČKOG FUNDUSA. U TOKU RATA RUKOVODILA EKIPOM KOJA JE RADILA NA ZAŠTITI I SKLANJANJU POKRETNE BAŠTINE JEVREJSKE OPŠTINE, TE BILA GLAVNI KONZERVATOR ZA LIKOVNU OBLAST U MANIFESTACIJI SEFARAD '92. GODINE 1993. SA MR JUSUFOM ZAČINOVIĆEM DOVRŠILA ELABORAT O OSNIVANJU POSTDIPLOMSKOG STUDIJA KONZERVACIJE I RESTAURACIJE NA ALU, KOJI JE PROMOVISAN SA POHVALOM UNIVERZITETA I UVEDEN KAO PRVI STUDIJ TE VRSTE U BIH. SA ISTIM KOLEGOM INTENZIVNO SE BAVI PROBLEMIMA KONZERVACIJE BAŠTINE BIH (PRIPREMAJU DVIJE KNJIGE). DOCENT JE NA ALU U SARAJEVU I PRODEKAN OD POČETKA AGRESIJE. ČLAN ICOM-A (UNESCO).

10. IZ CIKLUSA "VIZIJA" I, 1972.

KERAMIKA 87,5 x 47 x 2 CM

BEZ SIGNATURE

VL. JEVREJSKA OPŠTINA

10. IZ CIKLUSA "VIZIJA" I, 1972.

Rođen u Sarajevu 1894. Slika od najranije mladosti. Godine 1914. imao je atelje sa Vilkom Šefеровом i Borom Petrovićem u Sarajevu. Poslije prvog svjetskog rata studirao slikarstvo na umjetničkim akademijama u Zagrebu, Beču i Minhenu. Potom se vratio u Sarajevo, gdje je 1928. godine priredio svoju prvu i jedinu samostalnu izložbu. Učestvovao na grupnim izložbama sarajevskih umjetnika 1931, 1932. i 1933. Slike je potpisivao sa K. Danilus, a manje radove: K.D, K. Martić ili Edić. Za vrijeme drugog svjetskog rata bio zatočen u logorima u Staroj Gradiški i Jasenovcu, gdje je ubijen 1944. Slike su mu uključivane u studijske izložbe i stalne postavke Umjetničke galerije BiH, Muzeja Jevreja i Muzeja grada Sarajeva, a jedna je bila izložena 1968. u Tel Avivu, na izložbi Jevrejski umjetnici poginuli za vrijeme evropske katastrofe.

11. STARA JEJREJKA

ulje na platnu, 61 x 45 cm
 sign. dd: K. DANILUS
 vl. Muzej grada Sarajeva

12. REKLA - KAZALA

ulje na planu, 57,5 x 39,5 cm
 sign. ddu: K. Danilus
 vl. Umjetnička galerija BiH

13. SA JEZERA

pastel na papiru, 23 x 31 cm
 sign. ddu: K.D.
 vl. Umjetnička galerija BiH

14. PLAST

akvarel na papiru, 25 x 18 cm
 sign. ddu: K.D.
 vl. Umjetnička galerija BiH

---

12. REKLA - KAZALA

ROĐEN U SARAJEVU 1915. SLIKARSTVO UČIO U PRIVATNOJ ŠKOLI JOVANA BIJELIĆA I NA UMJETNIČKOJ ŠKOLI U BEOGRADU, TE U ATELJEU OTONA FRIESZA U PARIZU (ACADÉMIE DE LA GRANDE CHAUMIÈRE). BOGAT RANI SLIKARSKI OPUS UGLAVNOM MU JE STRADA O U KATAKLIZMI DRUGOG SVJETSKOG RATA. BAVIO SE JOŠ I BALETOM, POEZIJOM, GLUMOM, POZORIŠNOM SCENOGRAFIJOM... SAMOSTALNO IZLAĀAO U SARAJEVU 1938. I 1940. (DVIJE IZLOŽBE), TE 1959. U BRUXELLESU I PARIZU (?), A GRUPNO POČEV OD 1935. U BEOGRADU I SARAJEVU, TE NA BROJNIM IZLOŽBAMA U INOSTRANSTVU. BIO JE ČLAN SARAJEVSKE GRUPE KRUG SA KOJOM JE IZLAĀAO 1937. STUDIJSKA PUTOVANJA: ITALIJA, BELGIJA, EGIPAT, LIBAN, GRČKA, PAKISTAN ITD. PO odlasku iz zemlje (1940.) TRAG MU SE GUBI U SAD. DJELA SU MU UVRŠTAVANA U STALNE postavke i studijske izložbe Umjetničke galerije BiH i Muzeja Jevreja, a bio je predstavljen i na izložbi Jugoslavenski crtež 1900 - 1940. priređenoj 1983. u BEOGRADU.

15. MRTVA PRIRODA
ULJE NA PLATNU, 38 x 60 CM
SIGN. ddu: J. LEVI
vl. MUZEJ GRADA SARAJEVA

16. PLESAČICA, 1937.
AKVAREL NA PAPIRU, 24,5 x 12,5 CM
SIGN. ddu: MONSINO XXVII
vl. UMJETNIČKA GALERIJA BiH

17. MAROKANKA, 1938.
ULJE NA PLATNU, 102 x 76 CM
SIGN. GLU: MONSINO XXXVIII
vl. UMJETNIČKA GALERIJA BiH

18. DJEVOJKA, 1939.
AKVAREL NA PAPIRU, 29 x 22 CM
SIGN. ddu: MONSINO XXXIX
vl. JEvrejska opština

17. MAROKANKA, 1938.

RIKICA OVADIJA

ROĐENA 1913. U SARAJEVU. ZA VRIJEME DRUGOG SVJETSKOG RATA BILA ZATOČENA U ITALIJANSKIM LOGORIMA, A OD 1943. GODINE UČESTVOVALA U NOB. SLIKARSTVOM SE BAVILA KAO SAMOUK, OD 1967; UZ TO JE BILA NOVINAR I PJESNIK. SAMOSTALNO IZLAĞALA U BEOGRADU (SA ZOJOM FINCI I ILONKOM GIRT), VIŠEGRADU I SARAJEVU (DVA PUTA). UČESTVOVALA NA KOLEKTIVNIM IZLOŽBAMA. OD 1992. BORAVILA U IZRAELU GDJE JE UMRLA 1997. GODINE.

19. LICE, 1972.

ULJE NA PAPIRU, 42 x 29 CM
SIGN. DDU: RIKICA OVADIJA 1972.
VL. UMJETNIČKA GALERIJA BiH

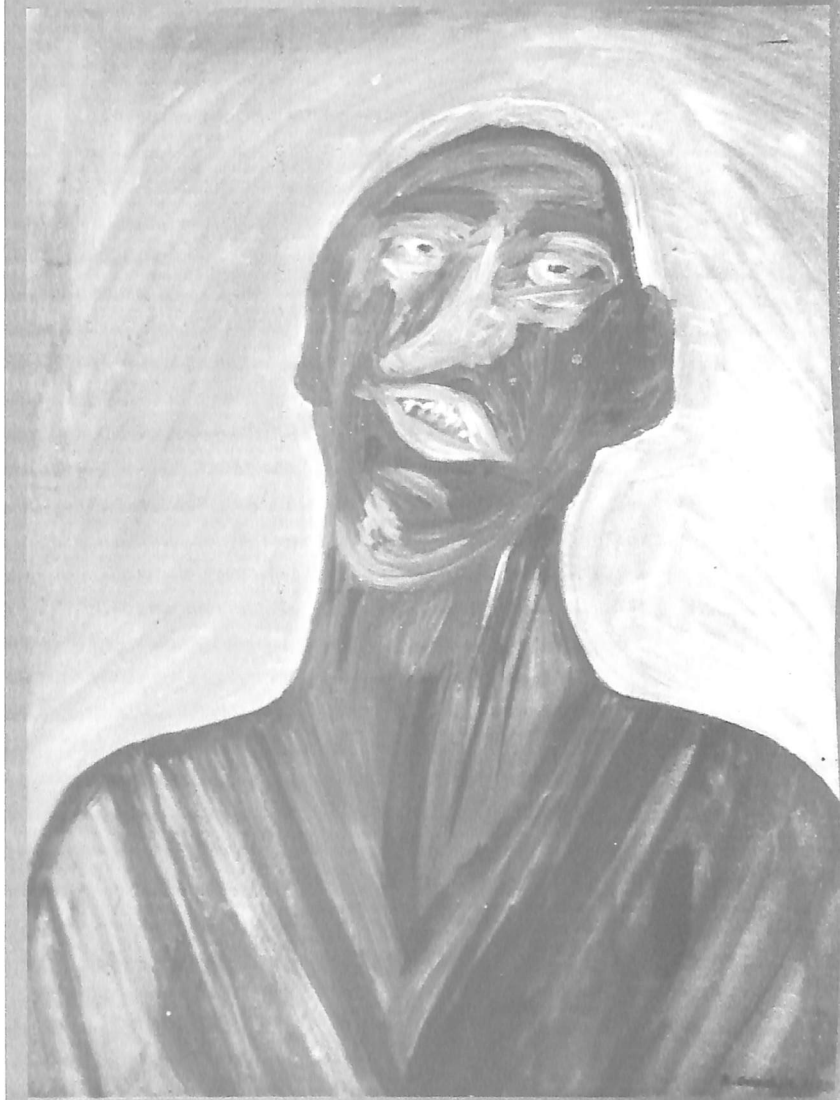
20. PLAVI ČOVJEK, 1977.

ULJE NA KARTONU, 70 x 50 CM
SIGN. DDU: R. OVADIJA 1977.
VL. UMJETNIČKA GALERIJA BiH

21. SVI SVETI, 1982.

ULJE NA KARTONU, 70 x 100 CM
SIGN. DDU: R. OVADIJA 1982.
VL. UMJETNIČKA GALERIJA BiH

20. PLAVI ČOVJEK, 1977.

DANIEL OZMO

Rođen u Olovu 1912, strijeljan u Jasenovcu 1942. Umjetničku školu završio u Beogradu 1935, nakon toga se vratio u Sarajevo, gdje je neko vrijeme predavao crtanje. Bavio se skulpturom, slikarstvom i grafikom, u kojoj je postigao najbolje rezultate (grafička mapa "Iz bosanskih šuma, 1939"). Izlagao sa Vojom Dimitrijevićem u Beogradu 1940, učestvovala na grupnim izložbama sarajevskih umjetnika u Sarajevu i Beogradu (1932 - 1941). Bio član renomiranog "Collegiuma Artisticuma", izlagao na izložbi "Naše selo" 1940. Opus mu je veoma stradao u drugom svjetskom ratu. Djela su mu uvrštavana u

stalne postavke i studijske izložbe Umjetničke galerije BiH, Muzeja Jevreja i Muzeja revolucije BiH, a bila su izložena i na izložbi Jevresjki umjetnici u doba evropske katastrofe, priređenoj u Tel Avivu 1968, kao i na čitavom nizu reprezentativnih izložaba jugoslavenske umjetnosti (Slikarstvo i vajarstvo naroda Jugoslavije XIX i XX veka, u jugoslavenskim i evropskim centrima 1946 - 1948; Umjetnost u revoluciji, Zagreb 1959; Nadrealizam - socijalna umjetnost 1929 - 1950, Beograd 1969; Angažirana umjetnost u Jugoslaviji 1919 - 1969, Slovenjgradec 1969).

22. PLANINSKI MOTIV
ulje na platnu, 64 x 48 cm
sign. ddu: D. Ozmo
vl. Umjetnička galerija BiH

23. AUTOPORTRET
linorez, 210 x 107 / 382 x 290 mm
sign. d. isp. o: Autoportret Daniel Ozmo
vl. Umjetnička galerija BiH

**24. "IZ BOSANSKIH ŠUMA" -
OBARANJE 1939.**
linorez, 210 x 172 / 390 x 290 mm
sign. dlu (u ploči): DO
vl. Umjetnička galerija BiH

**25. "IZ BOSANSKIH ŠUMA" -
PEJSAŽ, 1939.**
linorez, 210 x 172 / 390 x 290 mm
sign. dlu. (u ploči): DO
vl. Umjetnička galerija BiH

23. AUTOPORTRET

Autoportret

Janez Slonina

JAMES HAIM PINTO

ROĐEN U Bijeljini 1907, UMRO U SAN MIGUEL DE ALLENDE U Meksiku 1987. IZMEĐU DVA RATA, DRUGUJUĆI SA ISMETOM MUJEZINOVIĆEM, AMATERSKI SE BAVIO SLIKARSTVOM. GODINE 1939. PRESELIO U LOS ANGELES, GDJE JE ZAVRŠIO STUDIJE NA CHOUINARD ART INSTITUTE (1945 - 1948). NAKON TOGA PREŠAO U SAN MIGUEL DE ALLENDE, GDJE JE PREDAVAO SLIKARSTVO NA ESCUELA UNIVERSITARIA DE BELLAS ARTES, A SA ČUVENIM MEKSIČKIM MURALISTOM D.A. SIQUEIROSOM RADIO JE NA MURALU "ŽIVOT I SMRT IGNACIA ALLENDEA". OD 1950. PREDAVAO JE ŠTAFELAJNO SLIKAR-

STVO I SLIKARSTVO MURALA NA INSTITUTU ALLENDE. OD 1961. GODINE BAVIO SE I SKULPTUROM. PRIREDIO JE 57 SAMOSTALNIH IZLOŽABA U GALERIJAMA SAD, Meksika i BOSNE I HERCEGOVINE. UČESTVOVAO NA VELIKOM BROJU GRUPNIH IZLOŽABA, MEĐU OSTALIM I NA PRESTIŽNOJ "AMERICAN PAINTING TODAY" U METROPOLITAN MUZEJU U NEW YORKU (1951). DOBIO 10 ZNAČAJNIH NAGRADA U SAD I Meksiku. DJELA MU SE NALAZE U MUZEJIMA I KOLEKCIJAMA ŠIROM SVIJETA, A BOGAT LEGAT JAMES HAIM PINTO ZAVJEŠTAN JE U MEĐUNARODNOJ GALERIJU PORTRETA U Tuzli.

26. NA JEZERU

Akrilik NA PLATNU, 61,5 x 102 cm
 sign. dlu: PINTO
 vl. Umjetnička galerija BiH

Vinto

MARINA TOŠIĆ

ROĐENA U SARAJEVU 1968. ZAVRŠILA AKADEMIJU LIKOVNIH UMJETNOSTI U KRAKOVU (1986 - 1991), U KLASI PROF. VLADIMIRA KUNCA I STEKLA ZVANJE MAGISTRA UMJETNOSTI. PO ZAVRŠETKU STUDIJA PRESELILA U IZRAEL, GDJE I DANAS ŽIVI I RADI. SAMOSTALNO JE IZLAĞALA U DOBOJU I SARAJEVU 1991. GODINE, A GRUPNO NA BROJNIM IZLOŽBAMA, OD LONDONA, KRAKOVA, STRUMICE I DOBOJA DO SARAJEVA. U NJENU BOGATU IZLAĞAČKU AKTIVNOST NAKON ODLASKA IZ BOSNE I HERCEGOVINE JOŠ UVIJEK NEMAMO UVIDA.

27. DVIJE PTICE I DVIJE NOGE, 1991.

AKRIL NA PLATNU, 115 x 120 CM
 SIGN. DDU: TOŠIĆ M.
 VL. AUTOR

28. ANĐEO I ĐAVO, 1991.

AKRIL NA PLATNU, 115 x 115 CM
 SIGN. DDU: MARINA
 VL. AUTOR

27. DVIJE PTICE I DVIJE NOGE, 1991.

JEWISH ARTISTS FROM BOSNIA AND HERZEGOVINA

ORGANIZACIJA IZLOŽBE: KULTURNO - PROSVJETNO I HUMANTIARNO
DRUŠTVO "LA BENEVOLENCIJA" I
UMJETNIČKA GALERIJA BIH

Izdavač: "LA BENEVOLENCIJA"

Za izdavača: DRAGICA LEVI

Izložba i katalog: MR AZRA BEGIĆ, savjetnik UGBIH

Koordinatori: MR AZRA BEGIĆ

DRAGICA LEVI

Fotografije: Gojko Sikimić

PREDRAĐ ČANČAR

NENAD JANKOVIĆ

Tehnička postavka: MIHRET ALIBAŠIĆ

ISMET NUHIĆ

RADOVAN VUJANOVIĆ

DTP: PROMLANDO d.j.l., SARAJEVO

Likovna oprema kataloga i pozivnice: OGNJENKA FINCI

ŠTAMPA: "GODA PRINT", SARAJEVO

TIRAŽ: 500

JEWISH ARTISTS FROM BOSNIA AND HERZEGOVINA

Sarajevo, October 28th 1997.

JEVREJSKI UMJETNICI IZ BOSNE I HERCEGOVINE

Sarajevo, 28.10.1997.

JEWISH ARTISTS FROM BOSNIA AND HERZEGOVINA

